

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

Магістерська програма «СОЦІОЛОГІЯ»

**Робоча навчальна програма дисципліни
ГЕНДЕРНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ: СОЦІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ
2012-2013 навчальний рік**

Організаційно-методична характеристика навчальної дисципліни	
Академічна характеристика	Структура
Рік навчання – 1 Триместр – 3 (літній) Кількість годин на тиждень – 2 Статус курсу – вибірковий, цикл професійної підготовки Кількість кредитів ЄКТС – 2	Загальний обсяг годин – 72, з них: лекційних – 4, семінарських – 24, самостійної роботи – 44 Вид підсумкового контролю: іспит

Укладачка: Тамара Марценюк, к.соц.н., доцентка кафедри соціології tarakuta@gmail.com;

Співавтор курсу: проф. Роман Цибрівський romancyb@temple.edu.

АНОТАЦІЯ

Метою курсу є здійснення аналізу окремих аспектів дослідження і регулювання гендерних відносин в сучасному українському суспільстві. Основне завдання курсу полягає у тому, аби дослідити стан гендерної (не)рівності у публічній (політика, ринок праці) та приватній (сім'я) сферах на прикладі нашої держави, навчитися критично оцінювати різного роду дослідження гендерних відносин в Україні та проводити ці дослідження, використовуючи кількісні та якісні методи.

У цьому навчальному році у якості підтеми дослідження запропоновано «Гендер і міський простір». Пропонується розглянути гендерні аспекти життя у місті, виявити особливості гендерованого простору як західних, так і східних міст, прослідкувати боротьбу певних соціальних груп за видимість і присутність у місті. Так зване «право на місто» передбачає однаковою мірою комфортні умови для різних соціальних груп, у тому числі, більш маргінальних, стратифікованих за ознаками статі, віку, сексуальної ідентичності, класу, етнічності тощо. Тема гендерованого простору є мало дослідженою в Україні, і тому студентки і студенти матимуть змогу здійснити свій науково-дослідницький внесок згадувану тематику.

ВСТУПНА ЛЕКЦІЯ

Гендер і місто: методологічні особливості гендерного аналізу простору (4 год).

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Конструювання гендеру у міському просторі: теоретичні аспекти (4 год).

Огляд тематики феміністичної міської географії. Феміністичні урбаністичні студії. Публічний міський простір. Ефективні географії міста. Гендер і простір – взаємозв'язок понять і явищ.

Основна література:

Bondi L., Rose D. Constructing gender, constructing the urban: A review of Anglo-American feminist urban geography // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography. – Vol 10. - № 3. – 2003. – P. 229-245.

Тема 2. Гендеровані дозвілєві практики міста (4 год).

Публічні місця харчування: гендерні та класові аспекти. Шоппінг і демонстративне споживання: конструювання економічних нерівностей і гендерні аспекти.

«Чоловічий» і «жіночий» спорт у публічному просторі: конструювання маскулінностей і фемінностей.

Основна література:

Bird S.R., Sokolofski L.K. Gendered Socio-Spatial Practices in Public Eating and Drinking Establishments in the Midwest United States // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography. – Vol 12. - № 2. – 2005. – P. 213-230.

Додаткова література:

1. Гладарев Б. Стратификационная модель общества потребления (интерпретируя Бруно Латтура и Жана Бодрийяра) / Беспредельная социология// под ред. Н. Нартовой, О. Паченкова, М. Соколова, Е. Чикадзе СПб.: ЦНСИ, 2006. с. 97-114. – 166 с. // http://cissr.ru/files/publ/Bespredel2_Gladarev.pdf
2. Женщины улиц / Гендерный маршрут // http://gender-route.org/articles/sity/zhenwiny_ulic/
3. Ali Khan C. Go Play in Traffic: Skating, Gender, and Urban Context // Qualitative Inquiry. – Vol 15. - № 6. – July 2009. – P. 1084-1102.
4. Grazian D. Urban Nightlife, Social Capital, and the Public Life of Cities // Sociological Forum. – Vol 24. - № 4. – December 2009. – P. 908-917.
5. Kidder J. L. Parkour, Masculinity, and the City // Sociology of Sport Journal. – Vol 30. – 2013. – P. 1-23.
6. Silk M. L. A Tale of Two Cities: The Social Production of Sterile Sporting Space // Journal of Sport & Social Issues. – Vol 28. - № 4. – November 2004. – P. 349-378.
7. Waitt G., Jessop L., Gorman-Murray A. 'The guys in there just expect to be laid': embodied and gendered socio-spatial practices of a 'night out' in Wollongong, Australia // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography. – Vol 18. - № 2. – 2011. – P. 255-275.

Тема 3. Гендер, робота і простір (4 год).

Стратегії виживання працюючих жінок і чоловіків у великому місті. Секс-туризм, проституція. Сексуалізовані маркери міста: шлюбні агенції.

Презентація дослідницької ідеї (вступу та етапів проведення дослідження).

Основна література:

Gilbert M.R. "Race", Space and Power: The Survival Strategies of Working Poor Women // Annals of the Association of American Geographers. – Vol. 88. - № 4. – 1998. – P. 595-621.

Додаткова література:

1. Парфан Н. Старий патріархат, новий капіталізм: глобалізація інтимності та міжнародний шлюбний бізнес // Журнал соціальної критики «Спільне». - № 6. – 2013. – С. 153-157.
2. Jacobs J. Have sex will travel: romantic 'sex tourism' and women negotiating modernity in the Sinai // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography . – Vol. 16. - № 1. – 2009. – P. 43-61.

Тема 4. Облаштування міського простору: гендер, діти, сім'я (4 год).

Маркований і сегрегований простір. Постіндустріальне місто та явище «гендерфікації» (genderfication). Дружнє до дітей місто. Місто та відтворення населення. Право на місто для сімей.

Основна література:

Berg van den M. City Children and Genderfied Neighbourhoods: The New Generation as Urban Regeneration Strategy // International Journal of Urban and Regional Research. - Volume 37.2. – March 2013. – P. 523-536.

Додаткова література:

1. Mills A. Gender and Mahalle (Neighborhood) Space in Istanbul // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography. – Vol 14. - № 3. – 2007. – P. 335-354.
2. Schapper J. The writing is on the wall: the text(ure) of women's toilets in Australia // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography. – Vol 19. - № 4. – 2012. – P. 494-517.

Тема 5. Сексуальні ідентичності великого міста (4 год).

Право на присутність і видимість: ЛГБТ спільнота і боротьба за міський простір. Державна політика і безпека.

Сексуалізований простір реклами. Жінка як об'єкт спокуси і споживання.

Основна література:

Lewis N. M. Gay in a 'government town': the settlement and regulation of gay-identified men in Ottawa, Canada // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography. – Vol 19. - № 3. – 2012. – P. 291-312.

Додаткова література:

Boyd J. Producing Vancouver's (hetero)normative nightscape // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography. – Vol 17. - № 2. – 2010. – P. 169-189.

Тема 6. Гендер і безпека у публічному просторі (4 год).

Гендероване сприйняття безпеки. Стратегії для перетворення простору для жінок безпечним. Гендер і страх насильства. Політики приватності, ісламські жінки і хеджаби.

Основна література:

Starkweather S. Gender, Perceptions of Safety and Strategic Responses among Ohio University Students // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography. – Vol 14. - № 3. – 2007. – P. 355-370.

Додаткова література:

1. Gökarıksel B. The intimate politics of secularism and the headscarf: the mall, the neighborhood, and the public square in Istanbul // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography. – Vol 19. - № 1. – 2007. – P. 1-20.
2. Koskela H. 'Bold Walk and Breakings': Women's spatial confidence versus fear of violence // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography. – Vol 4. - № 3. – 1997. – P. 301-320.
3. Mehta A. Embodied Discourse: On gender and fear of violence // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography. – Vol 6. - № 1. – 1999. – P. 67-84.
4. Wattis L., Green E., Radford J. Women students' perceptions of crime and safety: negotiating fear and risk in an English post-industrial landscape // Gender, Place & Culture: A Journal of Feminist Geography. – Vol 18. - № 6. – 2011. – P. 749-767.

ДОДАТКОВІ КОРИСНІ ДЖЕРЕЛА

1. Архив Московского центра гендерных исследований // <http://spaces.gender.ru/index.php?id=8>
2. Гендерная страница // <http://genderpage.ru>
3. Гендерный маршрут - интерактивное путешествие // <http://gender-route.org>
4. Електронна бібліотека Української асоціації жіночої історії <http://www.womenhistory.org.ua/index.php/elektronni-resursi/16-elektronna-biblioteka>
5. Инициативная группа «За феминизм» <http://www.zafeminizm.ru>
6. Музей історії жіноцтва, жіночого і гендерного руху // <http://gender.at.ua>
7. РАВНОПРАВКА - сайт Московской феминистской группы // <http://ravnopravka.ru>
8. Харьковский центр гендерных исследований // <http://www.gender.univer.kharkov.ua/>
9. Open Women Line - <http://www.owl.ru/index.htm>
10. Бібліотека Гендерного центру «Крона» // <http://www.krona.org.ua/uk/library>

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ДОСЛІДНИЦЬКЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне дослідницьке завдання – це наукова творча робота, підсумок самостійного дослідження. Вона повинна відображати нові факти, спостереження та висновки, логічні підсумки. Робота містить самостійну авторську позицію, яка базується на надійних засобах отримання наукової інформації.

Дослідницьке завдання виконується **індивідуально** студентом / студенткою.

Запропована тема - «Гендерований простір м. Києва»

Орієнтовний список тематик досліджень у рамках теми:

- Стратегії виживання бідних жінок і чоловіків
- Право мешканців і мешканок на місто: дружній (до дітей, сімей тощо) простір міста.
- ЛГБТ простір
- Гендер і дозвіллені практики (спорт, шоппінг)
- Приватний простір у публічній сфері: гендерні аспекти
- Сексизм і реклама у публічному просторі
- Секс-туризм і проституція у Києві
- Гендеровані маргінальні простори (бездомні, алко- і наркозалежні)
- Жіночий / феміністичний і ЛГБТ активізм у публічному просторі Києва
- Гендер і політики пам'яті (пам'ятники міста Києва)
- Гендер і субкультури міста Києва: візуальна присутність

Запропоновані методи дослідження:

- Інтерв'ю
- Візуальний аналіз (постери, фото)
- Етнографічне спостереження
- Контент-аналіз та інші

Робота повинна містити таку **структуру**:

1. Вступ (актуальність роботи, об'єкт, предмет, мета, завдання дослідження) . Короткий опис досліджуваних понять і короткий теоретичний аналіз досліджуваного питання.
3. Аналіз зібраного матеріалу (основна частина роботи). Обов'язково містить цитати з емпіричного матеріалу, їх систематизацію, аналіз.
4. Висновки дослідження.
5. Список літератури.
6. Додатки (наприклад, список питань; транскрипт(и) інтерв'ю (не обов'язково), фотоматеріали тощо).

Обсяг письмової роботи – близько 20-30 тис. знаків (з пробілами). Грамотне посилання на літературу – обов'язкове! Студентки і студенти повинні користуватися вимогами до написання кваліфікаційних робіт.

Запозичення у текстах фраз або ідей інших авторів без належного посилання (окрім загальновідомих речей) називається **плагіатом**, засуджується в усьому світі і на цьому курсі карається незарахуванням письмової роботи (нуль балів).

- Усі цитати мають бути оформлені лапками і супроводжуватися посиланням на конкретну сторінку(и) в конкретному тексті
- Якщо ви перефразовуєте або переказуєте ідеї іншого автора своїми словами посилання теж необхідне (якщо доречно, то теж на конкретну сторінку(и))
- Перелік усіх джерел, на які ви посилалися, подається наприкінці тексту в списку літератури

Фінальна задача роботи – очікування

Дослідницькі роботи подаються в електронному вигляді (формат .doc) на електронну адресу викладачки до **23 червня 2013 р.** (24.00). Кожне запізнення на добу – мінус 3 бали. До презентації, яка на останньому семінарі (середа 26 червня) я повинна встигнути прочитати і прокоментувати роботи.

Назва листа із файлом – Gender in Ukraine: Research 2013. Назва документа – прізвище авторки /автора англійською мовою і рік (наприклад, Martsenyuk_2013. doc).

Обов'язкове оформлення титульної сторінки роботи з вказанням інформації про автора / авторку і електронної адреси (для надсилання коментарів).

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Тип роботи	Кількість балів
Робота на семінарах З них:	50
Написання тексту огляду статті із основної літератури <i>На перших заняттях студентки і студенти обирають статтю із списку літератури до курсу, яку ретельно читають, пишуть аналітичний огляд і презентують на відповідному семінарі</i>	10
Презентація тексту огляду статті на семінарі (використання цитат, бажано у	5

форматі Power point)	
Активна участь у семінарах, дискусіях, коментарі на виступи колег і колежанок	25
Поточна робота над дослідженням (написання вступу) – 5 балів та презентація результатів роботи на третьому семінарі – 5 балів	10
Іспит (дослідницька робота – 40 балів та її презентація – 10 балів) ОЦІНЮВАННЯ роботи (40 балів): - до 10 балів за написання логічного і аргументованого вступу роботи (актуальність дослідження, чітка мета і завдання роботи, прописані методи дослідження), якому відповідають висновки; - до 20 балів за обґрунтований емпіричний аналіз; фахове вживання термінології, чіткий виклад аргументів тощо - до 5 балів за літературу (рівень обізнаності), посилання (в т.ч. правильне оформлення посилань), - до 5 балів за стилістику написання, грамотність Мінімальна кількість балів для допуску до іспиту – 20 балів	50
РАЗОМ	100

Авторка курсу

Тамара Марценюк

Керівник Магістерської програми «Соціологія»

В.Є. Хмелько